[illegible]

Մանզումէի Էֆքեար

ՄԻՆԱՍԻ

ՕՍՄԱՆԼԸ ՓՕԼԻԹԻՔԸԷՏԷ ՎԷ ՄԷՎԱՍՏԸ ՄԱՑԻՐԷ

[illegible]

ՍԷԹԻՋԻՆՃԻ ՍԷՆԷ | ١٢٩٠ ՇԻՎՎԱԼ ٢ | 873 ԴԷԿՏԵՄԲԵՐ 10 ԲԱԶԱՐ ԻՐԹԷՍԻ | ԱՎՐՈՓԱՆԵԱ ԴԷԿՏԵՄԲԵՐ 22 | ՆՈՒՄԷՐՕ 2395

ԻԼԱՆԱԹ

LA GIRONDE

ԼԱ ժիրօնտ

[illegible]

Les annonces et abonnements pour la France sont reçus exclusivement chez MM. Orain et Micoud à Paris, Rue Drouot, N°. 9

INJECTION BROU

Սընհէթէ միւֆիտ վէ հէր հալտէ խասթալըղը ալէ իտէր վէ խասթալըղըն ջօնիւ նիւ ալըր ․ Պու մուալիճէնին խաթիմալի իչին սայիր պիր չէյ իլավէ իթմէյէ հաճէթ եօգ ։

Մէզքիւր իլաճ տիւնեանըն պաշլըճա էճզախանէլէրինտէ (պու իլաճ 25 սէնէ մուվաֆ ֆագըյէթլէ թէճրիւպէ օլունմուշ տուր) Բարիստէ, մէզքիւր իլաճը իճատ իտէն Մ․ Ֆըրունուն, Մաճէնթա պուլվարընտա 158 նումէրօլու մաղազասը պուլունուր ։

Գալըբընտան սագընմալը ։

Papier Rigollot

ՐԻԿՕԼՕ ՔԵԱՂԸՏԸ

վէ ճախտա

[illegible]

Մէզքիւր հարտալ, Բարիս խասթախանէլէրի վէ պիր մահէլլաէն տիկէր պիր մահէլլէ նագլ օլունապիլիր մուհարէպէ խասթախանէլէրի, վէ իմպէրաթօրուն պահրիէ նէզարէթի թարաֆընտան գապուլ օլունմուշ տուր ։

Մէզքիւր մուալիճէնին պաշլըճա ․․․ հայսիյէթի վար տըր քի աղ վագըթտա խասթէլիյի ալէ իտէր ։

Մէզքիւր հարտալըն գալըը տախի պուլունտուղունտան, գուլթունուն իւզէրինտէ Րիկօլօ լուզէթի եազըլմըշ օլմասընա տիգգաթ օլունմալը տըր ։

Բարիս, 26, սօղագ Վիէյլ–տիւ–Թամբլ․ իսթիմալօլունա պաշլըճա մէրքէզի, Սուլթան Համամ ճատտէսինտէ Մ․ Տէլլա Սուտայըն 11 նումէրօլու մաղազասը օլուպ, սայիր էճզալը անպէրտէ տիւտտիւմլըր ։

DROGUERIE CENTRALE

ՄԷՐՔԷԶԻ ԷՃԶԱԽԱՆԷ

ԻՍԹԱՆՊՕԼ
ԵԷՆԻ ՃԱՄԻ ՍՕԳԱՂԸՆՏԱ
Ն․ 16 · 18 · 20 · 22

ԻՍԹԱՆՊՕԼ
ԵԷՆԻ ՃԱՄԻ ՍՕԳԱՂԸՆՏԱ
Ն․ 16 · 18 · 20 · 22

ՏԷԼԼԱ–ՍՈՒՏԱ ԷՃԶԱԽԱՆԷՍԻ

ԼՕՆՏՐԱ, ՎԷ ՓԱՐԻՍ ԷՔՍՓՕԶԻՍԻՕՆԼԱՐԸՆՏԱ ԱԼԹՈՒՆ, ՎԷ ԿԻՈՒՄԻՇ, ՎԷ ԹՈՒՃ ՄԻՏԱԼԵԱ ԱԼՄԸՇ ԻՏԼԷՄԻՇ ՏԻՐ

Բոյէթալմըշ վէ էսալէթլէրին բաթէյալարը, մէզքիւր էճզախանէտէ պուլունուր, բապէնարիլըղա մախսուս քիմեէվի մահսուլաթ վէ պէրինճի ճինս իլաճլար — Աղըլ էճզալար — ճէրահըլըղա վէ բապէնարիլըղա մախսուս ալէթլար վէ ղայրիհիմ — Բապէնարլարա մախսուս քիթապլար — ՄՕՐԻՍ ՊԱԼՐԳ ՆԱՂԸ — Մատէն սուլարը — իլաճ նէրինէ գուլլանըլըր չարապլար — Բարիս, վէ Վիէննա վէ սայիր չէհիրլէր լէվազըմատլարը — մէթրօ հիսապը իւզրէ թէրազի վէ եօլլէւ

ԳՕՄԻՍԻՕՆ ԻԼԷ ՍԱՏԸՆԱԼՄԱ
ՄԱՀՍՈՒՍ ԱԹ

ՔԻՄԵԷՎԻ ԽԻՒԼԱՍԱԼԱՐ

ՍԻՒԼՖԱԹ ՏԸ ԳԻՆԻՆ ՄԷՐԼԷՃԻ

HUILE DE HOGG

ՀՕԿԿՈՒՆ ԱՍԸԼ ՄՕՐԻՆԱ ՊԱԼԸՂԸՆԸՆ ԵԱՂԸ

Մէզքիւր եաղ գոլայճա հազմ օլունուպ, կէօյիւս խասթալըգլարընտա, Նէզլէ եէ սըրաճախա, թէմրէյիէ, գատընլարա մախսուս օլան խասթալըգլարա, վէճախա, չօճուգլարըն զաիֆլիյինէ, քէմիք աղըրլարընա, քեաֆֆէի տէրի խասթալըգլարընա ումումի զաաֆէթէ, վէ ղայրիհիմէ գարշը, չապուգ թէէսիրինի կէօսթէրիր իլէ տիրիր վէ գուլլանըշը չիչմանլաթըրըր ։

Մէզքիւր եաղ եալընըզ իւչ քէօշէ չիչէլէրլէ սաթըլըր․ Փագաթ գալըբընտան սագընմալը, խուսուսիյլէ Եարգըտա, շիրա պաշը քիմսէլէր իւչ քէօշէ չիչէլէր բէյատ իտիպ, անլէրին իւզէրինէ, Նէրթիւն վէ գումբանիա, վէ սայիր չէյլէր եազարըմաղա օլտուգլարընտան, զիեատէսիյլէ տիգգաթ օլունմալը, վէ ՀՕԿԿ իսմի, կէրէք չիչէնին, վէ կէրէք մարգասընըն վէ կէրէք տիշարքի անվէլօբըն իւզէրինտէ եազըլմըշ օլան չիչէլէրտէն ալընմալը տըր ։

Մէզքիւր եաղ, Բարիստէ, Րիւ Քասթիլյիօն նամ սօգագտա 2 նումէրօլու էճզախանէտէ, անըն պիրինճի սահիպի վէ եարըճըը օլան Մ․ Հօկկուն եանընտա, վէ Իսթանպօլտա Տէլլա–Սուտանըն էճզախանէսինտէ պուլունուր ։

ԷՎՐՕՓԱ ՇԷՄԷՆՏԸՖԷՐԼԷՐԻՆԻՆ ԻԳՐԱՄԻԵԼԻ ԻՍԹԻԳՐԱԶ ՊԻԼԷԹԼԷՐԻՆ ԲԸՐՕՄԷՍԼԷՐԻ

Հ․ Քըլարֆէրտին մաղազասընտա, կէրէք պարա վէ կէրէք էճնէպի ֆօնտօ վէ սէհիմլէրի սաթըն ալընըր վէ սաթըլըր ։

Իգրամիյէլի սէհիմլէր բըրօմէսլէր, վէ սէհիմլէրի սաթըլըր ։ Գուբօնլար բաղօնթօ իտիլիր ։

Սարրաֆիէյէ տայիր հէր նէվի ահզ ու իթա իտիլիր ։

Պուբրէշ չէհրին իգրամիյէլի սէհիմլէրի տախի պուլունուր ։ 1874 յունվար 2 տէ չէքիլիպ էն պէօյիւք բիլեանգօ գազանաճագ 75 պին ֆրանգ։

Մէզքիւր մաղազատա աթիւտէքի քեաղըտլար տախի պուլունուր ․

Պըրօնվիք Լիւնէպուրկ բիլեանգօսու, 79,000 սէհիմտէն 41,000 սէհիմ գազանըր, 1874 սէնէսի յունվար վէ ֆէպրուար վէ մարտ վէ ապրիլ վէ մայիս այլարընտա չէքիլէճէք վէ գազանաճագ 150,000, 100,000, 50,000, 25,000, 20,000, 15,000 թալէր վէ ղայրիհիմ ։

Սագսօնեանըն 85լիքի բիլեանգօսու․ 100,000 սէհիմտէն 50,000 սէհիմ գազանըր, 1874 յունվար, ֆէպրուար, մարտ վէ ապրիլ այլարընտա չէքիլէճէք վէ գազանաճագ 150,000, 100,000, 50,000, 40,000, 30,000 թալէր վէ ղայրիհիմ ։

Ավուսթրիանըն 1858 (Գըրէտի) իսթիգրազը թահվիլաթ վէ բըրօմէսլէրի․ 1874 յունվար 2 տէ չէքիլիպ, պիրինճի իգրամիէ գազանաճագ 200,000 ֆրանգ ։

Ավուսթրիանըն Րէկիւլարիզասիօն տիւ Ցանիւպ նամ իգրամիյէլի իսթիգրազ սէնէտլէրի վէ բըրօմէսլէրի, 1874 յունվար 2 տէ չէքիլիպ, պիրինճի իգրամիէ գազանաճագ 100,000 ֆիօրին ։

Թապ իլէ տիվարտէն տըլմազը մամուլ սուս միւքէմմէլ սուրէթտէ թանզիմ օլունմուշ օլան մէզքիւր օրաթորյօ կէրէք մազգուր վէ կէրէք հէր խուրէխանէ տէվայիրի րէսմիյէյէ էլչէմմուֆիտ օլտուղունտան, ումում թարաֆընտան գապուլիյէթի լայըգը պուլաճաղը մէմուլի գավիտէն տիր․ իշպու Թագվիմ Պապը–Ալի ճատտէսինտէ Մաթպուաթը Օսմանիյէ տիւքքեանընտա ֆիրուխտ վէ Թէվզի օլունուպ․ վէ հէր քիթապճը տիւքքեանլէրինտէ վէ ղազէթա պայըգալէրինտէ եարըմշար մէճիտիյէյէ սաթըլմագտա տըր ։ Մէզքիւր Թագվիմին Նըսֆը գըթասը, եանի եալընըզ Թիւրքճէ հուրուֆլը Րումի վէ Աճէպի, վէ եախօտ Էրմէնիճէ, Ֆրանսըզճա վէ Րումճա եազըլըրը, էրմէնի վէ ալաֆրանկա այլարը հավի պուլունարագ, եալընըզ պիրէր չէյրէք մէճիտիյէյէ սաթըլմագտա տըրլար ։

(Մէզքիւր օրաթորյօլար, հագգըյլա ումում նէզտինտէ հիւսնի գապուլիյէթ պուլաբագ չօգ մէմնունիյէթ սաէպլա ճալիպ տիր․ չիւնքի պիր պազըրտա իւչ տէօրթ ճինս այլարըն պիրպիրինտէն ֆարգը օլան կիւնլէրի կէօրիւլմէքտէ տիր․ Զօղրաֆեան էֆէնտի ֆաալիգասը պու ճիհէթլէ տախի վաթանա վէ միլլէթէ պիր խըտմէթ իտէրէք, թէնպիհլէ տախի պիր պալթա վուրմագտա, վէ շայէթ վէ մուտավէմէթին էլինտէն հիչ պիր չէյ գուրթուլմազ օլտուղունու իսպաթ իթմէքտէ տիր ։)

Էրմէնիճէ վէ Ֆրանսըզճա տախի պիր Էրմէնի տէլիգանլըքը, Թագվիմլէրի վէ էվվէլտէ խօճալըգ իթմէք իսթէյիպ, իգթիզասը օլանըն մաթպաասընտա միւրաճաաթ իթմէսի ․

․ ․ ․ Միւէլլիֆ

Պուլունտուգըմ 1871 թարիխլի Թանզիմ գըլընան գօնթրաթօմուզ մուգթէզասընճա Գասթամօնի վիլայէթի տախիլինտէ Տէվրէքեանի գազասընտա վէզը գըլըմ մաատէնի իտարէսինէ չիրքէթ թարաֆընտան տիրէքթօր նասպ օլունան Այտընեան Հաճի Կարապէտ աղա իսթիֆա իտիպ, 1871 մայիս 17 թարիխինտէն 1873 նոյեմբեր 20 թարիխինէ տէկին գէմանը իտարէսինտէ սարֆիեաթը վէ գարիթօլ մաթլուպ ին չիրքէթ թարաֆընտան թէմամէն տէրգ իթմիշ օլտուղի վէ չիրքէթտէ հիչ պիր տէբ եաճաղը գալմատըղը իչին պէրգ գըթա իպրա իլէ տախի թատիք իթմիշ վէ տիրէքթօրլուգ իտարէսի թարաֆը աճիզանէմէ տէֆա պուլունմուշ օլտուղի ճիւմլէնին մալիւմի օլմագ իւզրէ իլանընա հիմմէթ պուլունմալը ։

1873 Դէկ․ 5 Ըսթամպօլ

Ավրամ Գըլըճեան օղլու

ԹԱԳՎԻՄԻ ՃԷՏԻՏ

ՍԱՆԻ

ՀԱՆՐԱԿԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑ

1874 Ցունվարըն իպթիտասընտան

իպթիտարէն Թիւրքճէ Էրմէնիճէ Ֆրանսըզճա վէ Րումճա եազըլար իլէ արէպի, Րումի, Ալաֆրանկա վէ տախի Էրմէնի այլարընը հավի օլարագ, պու տէֆա Զօղրաֆեան ֆաալիգասընտա

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

ՏԷՎԼԷԹԻ ԱԼԻՒԷՆԻՆ ԹԷՏԱԽՒԼՏԷ ԳԱԼԱՆ ՏԷՆՈՒՆԱԹԸ

Իզմիրին Ընտէբրանտանս նամ Ֆըրանսըզ ղազէթասը, տէվլէթի Ալիյէնին թէտախիւլտէ գալըպ էնճամքի 28 միլիօն լիրա իսթիգրազ իլէ եօտէնիլէճէք օլան ումումի պօրճլարը հաւդընտա աթիտէքի մալումաթը վիրմիշ տիր ։

«Լայիհասը բէսմիյէ օլմազըղը հալտէ, տէվլէթի Ալիյէնին թէտախիւլտէ գալան պօրճու, թախմինան 9 1/2 միլիօն լիրա օլապիլիր ։

1.–1872 սէնէսինտէ սայիր պանգալար իլէ Գըրէտի Ժէնէրալ պանգասընտան վիրիլէն աղճէ, ինկիլիզ լիրասը 400 000,

2.–Գէչիւքլէրին թէտախիւլտէն գալտըրըլմասը իչին 1873 Նոյեմբրտէ եինէ Գըրէտի Ժէնէրալ պանգասընտան վէրիլէն աղճէ, ինկիլիզ լիրասը 800 000

3.–1872 սէնէսի Նիհայէթինտէ, իսթանպօլ պանգասը թարաֆընտան վիրիլէն աղճէ, ինկիլիզ լիրասը 1.500 000 ։

4.–1873 սէնէսի մարտընտա իսթանպօլ պանգասը վէ Գըրէտի տը Պանգ է տը Վալէօր շիրքէթի թարաֆընտան վիրիլէն աղճէ ինկիլիզ լիրասը 700.000 ։

5.–Բէզալիք 1873 սէնէսի ապրիլ այընտա Օսմանլը պանգասը իլէ Օսթրօ–Օթօման պանգասը թարաֆընտան վիրիլէն աղճէ, ինկիլիզ լիրասը 750.000 ։

6.–Բէզալիք 1873 սէնէսի Գալաթանըն պէշ պանքէրլէրի թարաֆընտան վիրիլէն աղճէ, ինկիլիզ լիրասը 1.030.000 ։

7.–Բէզալիք 1873 սէնէսի օգոստոս այընտա իքի տէֆա Օսմանլը պանգասընտան վէ Գըրէտի տը Շանժ է տը Վալէօր շիրքէթինտէն վիրիլէն աղճէ, ինկիլիզ լիրասը 480 000 ։

8.–Թէմմուզ Նիհայէթինտէ քէզալիք մէզքիւր իքի պանգալարտան վիրիլէն աղճէ, ինկիլիզ լիրասը 400 000 ։

9.—Բէզալիք 1873 սէնէսի սէպտէմբեր այընտա Գըրէտի Ժէնէրալ վէ իսթանպօլ պանգասը թարաֆընտան վիրիլէն աղճէ, ինկ. լիր. 2.000.000 ։

10 —Նիհայէթ կէչէն հոկտեմբերի չինտէ Լօնտրատա ազա օլունան մուգավէլէտէ վիրիլէն աղճէ, ինկ. լիր. 600 000 ։

Եէքիւնիւ, 12.060 000 ինկիլիզ լիրասը տըր ։

Պու մըգտարտա գարշը, վատէ խիթամընտա իքի եա իքի պուչուգ միլիօն ինկիլիզ լիրասը վէրիլմիշտէն հիսապ օլունարագ, գուսուր պօրճ 9 1/2 միլիօն լիրա գալմըշ օլուր ։

Վէ էկէրչի 1290 րէճէպ 12 վէ 1873 օգոստոս 23 թարիխլի սուտուր իտէն էմրնամէ մուճիպինճէ, եիւզտէ 5 եէնի գօնսօլիտալէր քէսիլմիշ օլաիտի, մէզքիւր պօրճ տահա զիյատէ արթաճագ իտի. չիւքիւրլէր օլսուն, ղօթը հազրէթի շահանէյին օտարտէ իհսան պույուրտուգլարը 7 միլիօն լիրալըգ գօնսօլիտէլէրէ քի, պալէտտէ զիքր օլունան 4 միլիօն լիրա էնճամքի իսթիգրազտա, խազինէ պօրճու 9 միլիօն եէրինէ 4 միլիօն արթար »։

Լեհմէն վիլայէթի մէքթուպճուլուղու, րուսումաթ մէճլիսի իքինճի քեաթիպի րիֆաթլու Իսմայիլ էֆէնտիյէ թէվճիհ պույուրուլմուշ տուր ։

—Կէչէն ճումա կիւնիւ, թօնէլաթօ գօմիսիօնու, սօն տէֆա օլմագ իւզրէ իճթիմա իտիպ, գալէմէ ալընան պիր գըթա րապօրթօ պիլճիւմլէ ազա թարաֆընտան իմզա օլունմուշ տուր ։

—Տէրիսաատէթ վէ ճիվարը մահէլլէրտէ սաթըլմագտա օլան քիպրիթին էհվէն սուրէթլէ իմալ վէ սաթըլմասը զըմնընտա, Ջօրլու թարաֆընտա պիր քիպրիթ ֆապրիգասը ինշա օլունմագ իւզրէ պազը քէսան թարաֆընտան Պապը Ալիյէ միւրաճաաթլա րուխսաթ իսթիհսալ օլունարագ, եագընտա մէզքիւր ֆապրիգանըն ինշասընա միւպաշէրէթլէ, օն բորաճա չըգան քիպրիթին 4–5 բորաճա գատար սաթըլաճաղը իշիտիլմիշ տիր ։

—Շիրքէթի Նաֆիայի Օսմանիյէ իսթիխտամ իյլէտիյի պիր չօգ քիշիյէ եօլ վիրմիշ վէ պաւնտան տօլայը սէնէտէ 5000 լիրա իգթիսատ իթմիշ օլուեօր ։

—Ինկիլթէրրա սէֆիրի սըր Հէնրի Էլիըթ ճէնապլէրի, օն պէշ կիւնէ գատար ֆամիլեասը պիրլիքտէ օլտուղու հալտէ, իթալիա թարիգի իլէ Ինկիլթէրրաեա կիտէճէք տիր ։

—Եունան գօնսօլօսխանէսը վէգիլ Մ. Վէֆայիլ, կէչէն բէնճշէնպիհ կիւնիւ, Արնաւուտ քէօյիւնէ կիթմէք իւզրէ, արապա իլէ Գուրու չէշմէ իսքէլէսինէ եագըն ըլըխթըմատան կէչմէքտէ իքէն, Նասըլսա խօրսալընըն հայվանը իւրքէրէք խէնիզէ աթըլմըշ վէ պէրէքէթ վէրսին միւմայիլէյհ չէճաաթ վէ մէհարէթի իլէ եիւզէրէք գարաեա չըգապիլմիշ տիր ։

—Հալէպ վիլայէթի տախիլինտէ Պիլան գազասընտա Նոյեմբերին 15ինճի կիւնիւ չօգ եաղմուր եաղըպ, պատէհու չիտտէթլի ֆուրթունա վուգու պուլմուշ վէ սաաթ 6 րատտէլէրինտէ, լիմանտա պուլունան Իթալեա պանտէրալը քէօմիւր մաաէնի եիւքլիւ 300 թօնէլաթալըգ պիր կէմի, տէմիրի սիւրէրէք գարաեա եագըն գումա օթուրմուշ վէ տումէնի գըրըլմըշ օլտուղու կիպի, տիկէր Եունան պանտէրալը պիր կէմի գարաեա տուշմուշ վէ օն գատար մավունա տէմիր իւզէրինտէ սուեա զարգ օլմուշ տուր ։

—Շուրայի տէվլէթ ազասընտան Պօսնա վալիսի սապըգ տէվլէթլու Մուսթաֆա Ասըմ բաշա հազրէթլէրի կէչէն ճումա կիւնիւ Տէրիսաատէթէ ավտէթ իյլէմիշ տիր ։

—Իրան սէֆիրի Մօհսին խան հազրէթլէրի, կէչէն ճումա կիւնիւ Րում բաթրիգխանէսինէ կիտէրէք, Եօվաքիմ էֆէնտինին բաթրիքլիք մէանսըպընը թէպրիք իյլէմիշ տիր ։

—Եանեա վալիսի Իսմայիլ Հագգը բաշանըն վէֆաթ իյլէմիշ օլտուղու իշիտիլմիշ տիր ։

—Պու տէֆա Տէրիսաատէթէ կէլէն Թըրիէսթէ վափօրունուն կէթիրտիյի խապէրէ կէօրէ, կէչէնտէ պուրատա օլտուղու կիպի, Վէնէտիք սէվահիլինտէ տախի շիտտէթլի ֆուրթունա զուհուր իլէ. գաւիւրէ եիւքլիւ օլարագ Տէրիսաատէթտէն հարէքէթ իյլէմիշօլան պիր Եունան կէմիսի իլէ իքի գըթա Ավսթրիա կէմիսի մէզքիւր տէնիզտէ պաթարագ, գորտան վէ թայֆէլէրտէն պիր մըգտարը պօղուլմուշ վէ պու ֆուրթունա Պալթիգ տէնիզինտէ տախի զիւհուր պուլարագ, օրատա տախի կէմի վէ նուֆուսճա պիր խայլի սագաթլըգ վէ թէլէֆաթ վուգուա կէլմիշ տիր ։

—Ալաֆրանկա Նոյեմբեր 28տէ, Եանեա վէ Բըրէվէզա վէ Այաստատա շիտտէթլի հարէքէթի արզվուգու պուլուպ Այաստատա օն պէշ խանէ եըգըլմըշ, հէլէ քի խանէ սահիպլէրի, թաշրատա պուլունտուգլարընտան նուֆուսճա պիր կէօնա թէլէֆաթ վուգուա կէլմէմիշ տիր ։

—Քէօսթէնճէտէն եազըլտըղընա կէօրէ, պու սէնէ գըշ մէվսիմի, օրատա շիտտէթլէ հիւքմիւնի իճրա իտիպ, պու սէպէպլէ, պուղտայ վիրուտի կիճիքմէքտէ իմիշ ։

—Թահրիրի էմլաք րուսումասը վէ մուավինլէրի մուգատտէմճէ ինթիխապ վէ թայինին օլունմուշ իտի ։ վէ մուհարրիրլէրի իլէ մուխամմին վէ մէսահլարը տախի պու քէրէ թայինին օլունմուշ վէ ճիւմլէսի տիւնքի բազար կիւնիւ Շէհրէմինի ճամիսինտէ պիթթէճէմիւ, ֆըրգա ֆըրգա թագսիմ իտիլմիշ վէ պէհէր ֆըրգա, պու կիւնտէն իթիպարէն, թայինին օլունտուգլարը մահէլլէյէ էմրի թահրիրինէ պաշլայաճագ տըր ։

—Միտհատ բաշա հազրէթլէրի, գօլէրա օլուպ օլմատըղընը թահգիգ իթմէք իւզրէ, Սէլանիք գարանթինա թապիպլէրի, Այնօրօզա կէօնտէրմիշ, վէ օրատա իլլէթի մէզքիւրէտէն էսէր օլմատըղը, թապիպի միւմայիլէյհ թարաֆընտան պիլտիրիլմիշ տիր ։

Իլանը րէսմի

Ագտէմճէ իլան իտիլէն ուսուլ ու գայիտէյէ թաթպիգէն, Տէրիսաատէթտէ պիլճիւմլէ մուստագաֆաթ վէ միւսթէղլաթըն պու քէրէ թահրիրի իճրա օլունմագտա օլտուղու սըրատա, պազը սահապը էմլաք սէնէտլէրինի գայ իթմիշ վէ եախօտ բէտէլլէրինին վէֆաթը, օրատա միւթասարրըֆ օլուպ, պիր կէօնա սէնէտ կէօրմէմիշ վէ պուլմամըշ օլտուգլարընտան պաշլէ, սէնէտ իպրազ իտէմէմէքտէ օլարագ, կէրչի պու միւլքլէրին էվգաֆը հիւմայունու խազինէյի ճէլիլէսինէ միւրաճաաթլա, թասարիֆի գու եաւ վէ մուամէլէ իտէրէք, սէնէտ իսթիհսալ վէ իպրազ իլէմէլէրի լազըմ կէլէճէկի, թահրիր մէմուրլարը թարաֆընտան քէնտիլէրինէ իֆատէ օլունմագտա իսէ տէ, պունլարըն օլ վէճհ իլէ պիլ միւրաճաաթ գուեուտաթը իգմալը մուամէլաթը իճապիյէտէն աօնրա, սէնէտ իսթիհսալ իթմէլէրի օն պէշ եիրմի կիւնէ վէ ինթիգալաթը միւթէսիլսիլէ եիւրիւտէմէմիշ օլտուգլարը տահա զիյատէ վագըթա միւհթաճ օլարագ, պու սուրէթ իսէ թահրիր ճէավէլէրինի իւչիւքի պըր կ.թարաֆընտան, հէմ իշին սիւրաթը ճէրեանընա մանի օլմամագ վէ հէմտէ մաթլուպը ալի օլան թէճէմմիւի հուգուգը թասարրուֆիյէ գազիյէսի հասըլ օլմագ իւզրէ, եէտլէրինտէ սէնէտ օլմայան հէր նէվի էմլագ սահապը պուլունտուգլարը մահէլլէյէ թահրիր մէմուրլարընըն վիրուտի իլէ, սէնէտ իսթէքլէրինի պէքլէմէքսիզին, չիմտիտէն էվգաֆը հիւմայուն խազինէյի ճէլիլէսինէ միւրաճաաթ միւսարաաթլա, մահէլլէլէրինին վէքիլլէրինտէն նիյմէթ վէ նումէրօսընը պէեան իտէրէք, պիր տոն ազամ սէնէտլէրինի պիլ սայը, օլ մահէլլէնին հէյէթի թահրիրինտէ վուգու պուլտուգ թահլէպ իւզէրինէ տէրճալ մէմուրլարընա իպլաղ օլունմագ իլէ՝ հէլէ մուտտէթ իլէ թալեպ իւզէրինէ տէրճալ մէմուրլարընա իպլաղ օլունուր ։

ՍՕՆ ՀԱՎԱՏԻՍԼԷՐ

ԱԼՄԱՆԵԱ

Պէրլին 19 տէկտ.

Իմբէրաթօր իւչ կիւն տիւր խասթատըր ։

19 տէկտ.

Իմբէրաթօր թէքրար խասթալանտը ։

Միլլէթ մէճլիսի, հիւքիւմէթ մարիֆէթի իլէ տագտը նիքեահ խուսուսունուն մէճպուրի օլմասընա տայիր օլան նիզամնամէյի գապուլ վէ թաստիգ իթտի ։

ԱՎՍԹՐԻԱ–ՄԱՃԱՐ

Վիէննա 19 տէկտ.

Ումում էսհամլարըն ֆիաթը տիւշտիւ ։

Մաճարիսթան իսթիգրազը իչին էճնէպի պօրսալարընտան ալընան խապէրլէր խայըրլը տըր ։

ՖՐԱՆՍԱ

Բարիս 19 տէկտ.

Հիւքիւմէթ, եէնի մաթպուաթ նիզամնամէսինի մէճլիսէ թագտիմինի թէէխիր իթտի ։

Միլլէթ մէճլիսինին էքսէրիյէթ իւնթիխապ օլունան ճիւմհուր թարաֆտարը մէպուսանըն թագրիր իթմէք նիյէթինտէ օլուպ, պունտա սէպէպ իսէ, ինթիխապտա պազը կէօնա տէսիսատ վէ հիյլէ գուլլանըլմըշ օլմասը տըր ։

Կէլէճէք սէնէնին պիւտճէսի միւզաքէրէթընա տէվամ օլունուեօր ։

ՍԱՐՐԱՖԻՑԷ

(Աժանս Բանգա)

Լօնտրա 20 տէկտեմբ.

Եսհամը Ումումի գարանտը	46 3/4
65 իսթիգրազը	65 1/2
69 »	56 3/4
72 »	78
Ինկիլիզ գօնսօլիտի	92 1/16

Բարիս 20 տէկտ.

Եսհամը Ումումիյէ աշըլտը	47 45
» » գարանտը	47 60
1865	338 75
1869	295
Րումէլի շիմէնտըֆէր էսկի	113 75
» » եէնի	106
Լօնտրա իւզէրինէ գամպիօ	25 33
1873	

ԳԱԼԱԹԱ ԲԻԱԶԱՍԸ

Եսհ. Ում. 8 գէկտեմ. մուլչամ գար.	53–20
» 10 » . սապահ աչըլտը	53 34
էն եիւքսէք	53 34
էն աշաղը	53–24
» » սաաթ 6 1/2	53 26
Իսթիգրազ 1865	344
» 1865	345 1/2
» 1869	288 1/2
» 1872	Ա. Բ. 81 1/2
Գրէտի Ժէնէրալ	10 12
Սօսիէթէ Ժէնէրալ ագսիօնլարը	8–16
Սօսիէթէ Օթօման	4–30
Իսթանպօլ պանգասը ագսիօնլարը	5 12
Պանգ տը Գօմէրսիալ	
» Պալթաճը	
» Վէրիսի	210
» Սօսիէթէ Օսթրօ Թիւրք	
Շիմէնտըֆէր սէհիմլէրի էսկի	118 1/4
» » եէնի	58
Թրամվայ հիսսէլէրի	970
Գրէտի Հէլէնիկ	2 պաշ
Լօրիում մաատէնի ագսիօնլարը	»
Գուբօն աքօնթօսու	90 բարա
Աղճէ ֆայիզի	11–14
Րէբօր	
Հէվալէսիզ	9

ԳԱՄԳԻՕ ՖԻԵԱԹԸ

Ինկլիզ լիրասը 111 1/4 ղուշ այ վատէ իլէ
Ֆրանք 23 » » » »

ԱԳՃԵԼԵՐԻՆ ԲԻԱՉԱՐԸ 10ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Ինկլիզ լիրասը	. . . . .	110 30
Ֆրանսըզ ալթունու	. . . . .	87–25
Բոլ	. . . . .	90–
Գըրմիզ ալթունու	. . . . .	31–24
Ջէնագ մէճիտիյէ ֆարգը	. . . . .	102 04
Մէթալիք ֆարգը	. . . . .	105–10
Պաղըր		122-00
Չէյիկ	. . . .	104–30
Քաայմէ գայմէսի		6 76 գարիք

Իքի հաֆթատան պէրու, բիտցամըդաա պուլունան ֆօնտօլարըն ֆիէաթըլարընդէ վուգու օլան թէզէյէտտիւլաթ, ճիւզի նէվինտէն օլտուղունտան, ֆօնտօճա վիրիլէճէք պիր մալիւմաթըմըզ եօգտըր ։

Պունուն իլէ պէրապէր պիր գաչ կիւնտէն պէրու բիտցամըդ՚աա քիւլլիթլու նագտ աղճէ չօղալմըշ օլտուղու հիսէթլէ, աղօնթօմուզ 11 է գատար իւշմիւշ վէ պունտան ֆօնտօլարըմըզըն եիւքսէլմէսի մէմուլտէն իսէ տէ, օլա պիր ֆարգ կէօրիւլմէմէքտէ վէ հալէա էսկի աիւչկիւնլիւքլէր աէվամ էթմէքտէ տիր ։

Եօլընըզ աէվլէթի Ալիյէնին խարիճի աէտախիլի իսթիգրազ քեաղըթլարը պիրազ թուլթուլմագտա տըր ։

Կէօրիւնիւր քի էհալիմիզ ֆօնտօլարըմըզ հագգընտա չօգլուգ ճէսարէթ իսէմէմէքտէ, չիւնքի հէր գաչ սէֆէ բիտցամըզտա աղճէ պօլ օլուպ ֆայիզլէր ուճուզ տուր աէյու ֆօնտօ աըըն ալան պուլունմուշ իսէ, չօգ աէֆա բիտցամըզտա պիրազ աղճէ չէքիլտիկինտէ, ճըզըրալըրընա ատթմագտա մէճպուր օլմուշլար տըր ։

Հալ պու քի էկէր եէնիտէն մէմուլին զայրի աուրէթտէ պիր չէյ զուհուր էթմէզ իսէ, իլէրուսի իչին չիմտիքի հալ գորգաճագ պիր սէպէպ եօգ տըր, վէ եավաշ եավաշ ֆօնտօլարըմըզ եիւքսէլիր աէյու մէմուլ օլունուր ։

Ազտ օլունաճագ պէշ միլեօն լիրալըք եէնի իսթիգրազ

Հիւքիւմէթի սէնիյէնին չու սօն աէֆա ազտ իյլէտիշ օլտուղու 15 միլեօն լիրալըգ իսթիգրազըն քեասիլէն պաշա ըգտամասընտան նաշի,չիմտիքի գատար հէսաթէ ճէտ՚յէ օլարագ 5 միլեօն 450 պին լիրա գատար թէտարիք օլունա պիլմիշ տիր քի, մէզքիւր 15 միլեօնտա 6 միլիօն 150 պին լիրա մաղսուպ օլունմուշ տուր, վէ էօնիւմիւզտէքի քեանունի սանիտէն իլուլա գատար վատէսի կէլէճէք աէեունաթը տախի գաբաթմագ իչին, պալէատէ իչար օլունան պէշ միլիօն լիրա տահա թէտարիք օլունմասը իգթիզա իթմիշ տիր ։

Պիր գաչ եէրլի պանգալար մէյլանը մէզպուրու 15 միլիօն լիրալըգ իսթիգրազտան հէնուզ բիտցամա չըգարըլմամըշ սէհիմլէրէ պէտէլ վիրմէյի հիւքիւմէթի սէնիյէյէ թէքլիֆ էթմէքտէ տիրլէր, վէ հէր նէ գատար պազը կիւճլիւքլէր զուհուր իթմէքտէ իսէ տէ, պաշտա չըգմասը մէմուլ օլունուր ։

Պիր գաչ տէֆա տըր, Մանզումէտէ պիլտիրիլմէքտէ օլան ֆօնտօ ֆիեաթլարընտա սէյֆիւք վար տըր աէյու, չիքարաեէթ օլունմագտա իտուկինի իշիթմէքտէյիզ ։

Հալ պու քի էօյլէ զաննըտէրիզ քի պիլտիրտիյիմիզ ֆիեաթլարըն քեաֆֆէսի տօղրու տուր, ինթիմալ տըր պազըն ուֆագ թէֆէք մաղտաճա եանըլըշլըգլար վուգու պուլսուն, լաքին հէալիմիզին չիքեաեէթ իտէճէկի թերէճէլէրտէ աէյիլ տիր ։

Զաթէն միլլէթիմիզտէ պիլտիքլէրի վէ պիլմէտիքլէրի չէյլէրէ տանէա վիրմէքյիֆէնա պիր խույ օլմուշ տուր ։

Ղազէթամըզ չըգարըլը վագըթ, բիտցալըրտա նէ ֆիեաթլար օլուր իսէ, օնու պիլտիրմէքտէյիզ, պունու իչին չօգլարը պիլմէյէրէք աէյֆլէք վուգու պուլմագտա տըր աէյու պօշ եէրէ չիքեաեէթ իթմէքտէ տիրլէր, պու պապտէ հէր ղազէթալարտան տօղրու պիլտիրմէքտէյիզ աէյու էօյունէպիլիրիզ ։ Նասըլ քի մալիւմ տիւր, աէնշամա գատար բիտցա աուրմագսըզըն օլուր վէ ղազէթամըզ չըգտըգտան սօնրա ֆիեաթլար աէյիշիր, պունա պիզ նէ եափապիլիրիզ ։

ԱԶԴԱՑԻՆ

ՇՈՒՄՆՍՒՏԱՆ ՄԷՔԹՈՒՊ

1873 Նոյեմբեր 18 Շումնու

Միւէլլիֆ

Ծիհանտէ նամ վէ չէօհրէթլէրինին արըշա գատար չըգան միլլէթլէրին ազամէթինէ վասըլթա մէաէնիյէթ օլուպ, վէ էլսինէյի նաստէ մէաէնիյէթ աէնիլէն չէյին տախի, ինթիշարը մէարիֆտէն հուսուլէ կէլմիշ թարիֆտէն միւսթաղնի տիր ։ Ցէմէք տիր քի մըֆաթը ճէլալէթի հայիզ օլմագ իսթէյէն միլլէթլէր իչիւն, մէաէնիյէթին պիր միւֆթէհը աահիհի աէնմէյէ չաեէսթէ օլան, վէ ինթիշարը մէարիֆին մէնպաը սահիլան մէքթէպլէրէ, տիքքաթ վէչհիլէթիմամ օլունմագ լազըմ կէլիր ։

Եվվէթ ՝մէզքիւր մէքթէպ լաֆզը տըր քի, հէր գանղի միլլէթ մանեայի հագըգըյսընը անլամըշ իսէ, զուլմէթիճէհալէթին բէնչէյի էսարէթինտէն գուրթուլմուշ տուր, վէ պունու ֆէհմ իտէմէյէնլէր տախի, կիրտապը ճէհալէթտէ գալմըշլար տըր ։

Անտապ չու լաֆզըն մանասընը անլայամագ գատար միլլէթիմիզտէ գավվէյի միւտրիքէ եօգմուտուր, վագըա թաշըրալարճա պիր չէյ տէյէմէմ, լաքին պէյլամիզ խալգընըն պու կիւնքի ուեուշուգլուգլարընա պագըլըր իսէ, մաթէէսսիւֆ իգրար իտէրիմ քի, տէյիլ չու մանեայը իտրագ էթմէք, իլա կէօզլէրի էօնիւնտէ եազը օգումագ պիլմէյէնլէրին, կէչինմէք խուսուսունտա չէքտիքլէրի մէչագգաթը կէօրմէք պաթիրէթինտէն պիլէ մահրում տըրլար, միլլէթինէ մուհապպէթի օլան պիր զաթ, պէա թարիգի իսթինքեահ մէմլէքէթիմիզէ կէլսէ, աճէպա նէ կէօրէճէք տիր, ֆագըրլըգ, բէրիշանիյէթ, վէ պունլարըն միւնթիճ հագըգըյսը օլան մէքթէպին գըբալը օլմասընը, վէ եիւզ նէֆէրտէն միւթէճավիզ էթֆալըն ավարէ ավարէ սօգագլարտա կէզմէսինի պիլ միւշահէտէ, ճիւէլի բիւրէ բարէ օլաճագ տըր, եագ՛ըք միլլէթիմիզին չու էսէֆէնկիզ հալինէ, մէկէրչի տիւնեատա տուրտուգճա ագվամըմըզըն ճէհալէթտէն թախլիսի կիրէչան իթմէմէսինէ տայիր պէյնիմիզտէ պիր չօրթ մը ագտ օլունմուշ տուր քի, չօճուգլարըմըզըն զիւգըլմէթ վագըթլարընը պէօյլէ խապաթէթ իլէ կէչիրթմէքլիկի ճայիզ կէօրմէքտէյիզ, էկէր պէօյլէ պիր չօրթ վար իսէ ինսաֆ իտիպ աէ ֆէսխ իթմէլիյիզ, զիրա հուզուրի Բարիպարիտէ մէսուլ գալըրըզ ։

Պինչարէ չօճուգլար պէօյլէտիւքճէ վէ քէնտիլէրինի թանըմագճա, պուլունտուգլարը հալի ճէհալէթտէն տալայի հագլը օլաճագ ահլը տէրիւնիլէրինի էֆկեարը գարարըսըզ օլուպ, իլմ իլէ տէյիլ պիլ գալպ իլէ, թախսիլի ֆէննէտ աշագ ակէօրիւրլէր, եալըզ տէֆիմիզ աճէպ գըրտ գըրտ ինֆագ ու իսարեսինի թէտարիքտէն աճիզ գալաճագլարընտան, բէտէրլէրինին ինսաֆսըզլըգլարընա գօրչըլըգ լոնէթ օգուտաճագլար տըր, պէօյլէ ճահիլ պէօյլիւտիլէն էվլատտան բէտէրլէր հիչ պիր մէնֆաաթ մէմուլ իթմէսինլէր, չիւնքի տայիմա մազլումիյէթտան խալի օլմադըգտան պաշգա, էվլատլար բէտէրլէրինին չէօհրէթլէրի իւզէրինէ, պիր գարա չիզկի չէքէճէքլէր տիր ։

Էկէր պիր մէքթէպ իտարէսինէ իգթիտարըմըզ եօգ տուր աէնիլէճէք օլուր իսէ, թէսլիմ օլունմազ, չիւնքի, պահօրնտա պուլունտուղումուզ, Շումնու գասապասընտա իքի եիւզ էլլի խանէ Լըմէնի պուլունուպ, ՝ճէքիզ օն նէֆէր մէխանէճիյի էվլատլարը իլէ պէրապէր խարճ իթմէքտէ տիրլէր ։ Հալպու քի էվլատլարըն թալիմ ու թէրպիյէսինէ կէլինճէ, ֆագըրլըգլարընը օրթայա աթմագտադըրլար ։ տիմէք օլուր էկէր բէտէրլէր եէվմիյէ օն բարա քէնտի թիւթիւնլէրինտէն, էվլատլարը իչին քէտա իթսէլէր, միւքէմմէլ պիր մէքթէպ իտարէ իտէպիլէճէքլէրինտէն, պէօյլէ պիր իթիրազա չըգըրըլլար իսէ, տէպէս իթմիշ օլուրլար ։

Վագըա խալգըմըզըն զուսուրլարընը եիւզլէրինէ վուրմագ ՝քէնտուլէրինէ հազզ օլունմաեաճագ պիր քեյֆիյէթ տիր, լաքին, էֆքեարը աէիզանէմ, քէնտիլէրի հուզուրի ամմէտէ թէրզիլ իթմէք օլմայըպ, իլլա տօղրուլըգտան, վէ էհլի ըրզ վէ երպապ թագըմընտան պիր գաչ զաթը մէքթէպին իտարէսինէ մէմուր թայինին իտէրէք, վէ քէնտիլէրի տախի իեանէտէ գուսուր իթմէյէրէք, լոգալը պիր միւտէրրիս ճէլպ իլէ, չօճուգլարընըն իգտիլի ֆէհալէթլէրինէ. եէկ. տիլ վէ եէկիճէթ աըգգաթ վէ ինթիմամ իթմէլէրինի թավսիյէտէն իպարէթ տիր ։

Շու հալի միւթէէլլիմէյի պիզատա սէյլ իթմէքտէն իսէ, չարէյի ինթիգաըընը արամագ վազիֆէյի ինսանիյէթտէն պուլունտուղումտան, էկէր չու պահսը աճըզանէմ ինտի ալինըզճէ մինասիպ կէօրիւլիւրտէ ղազէթայի միւթէպարէնիզէ աէրճ իւլիւր իսէ, էհալիմիզը միւսթաղրագ պուլունտուղու խապը նիմ մէմթութէն օլանտըրաճաղընըզըը, իլավէթէն պէյան իտէրիմ ։

Յովհաննէս Յակոբճանեան

(Պու խուգտա, քէնտի մէնֆաաթլէրինա թայիր լաղըրտըլը անլաթըըրմագ կիւչ կիւճ պիր չէյ օլաճաղընտան պիզճէ պիզ պիր միւճիզէյէ պէքլէմէքլիկէ ինթիզաճ կէօրմէքտէյիզ ։)

Ցուրիխտէն Թարաֆըմըզա աթըէքի մէքթուպ[իլէօնաէրիւմիւշ]օլտուղունտան աէրճինէ միւսարաաթ իտէրիզ ։

4 դեկտ. 1873 Ցիւրիխ Բիւսնախթ

ՌՈՒՍԱՆՈՂՔ ՀԱՅՈՑ ՑԵՒՐՈՊԱ

Շատերը կը հարցնեն այստեղ թէ ո՞րչափ է Հայոց թիւը, ու՞ր կը բնակին, ինչո՞վ կը պարապին, դրականութիւն ունի՞ն են–, երբ այս հարցմանց պատասխանը կը տրուի իրենց թէ գրեթէ հինգ միլեոն են, և աշխարհիս ամեն կողմերը ցրուած, առանձինն [գրականութիւն, պատմութիւն և լեզու ունին, թէ գիտաուրապէս երկրագործութեամբ և վաճառականութեամբ կը պարապին և թէ մեծագոյն մասը Ասիայ Տաճկաստանի մէջ կը բնակին, ՝ինչպէս նաև աւելի քան 150000 ալ ՝ի Պօլիս, այն առեն աւելի յառաջ տանելով իրենց հարցմունքը կը հետաքրքրուին Հայոց—Մահմէտական կրօնին վրայ լսել մանրամասն։ Այս հետաքրքրութիւնը զարմանալի և ցաւալի է, վասն զի ոչ թէ միայն ազէտ քաղաքացիներէ այլ և դիտնական քահանայէ մը, որ միանգամայն վարժապետ ալ է, լսած եմ այս հարցմունքը թէ՝ (երբ Հայ և Տաճկաստանցի լինելս իմացուցի իրեն) «բազմակնութիւնը ձեզ մօտ ամեն կարգի մարդկանց ալ ներեա՞լ է» ։ Այս տեսակ այնչափ հարցմունքներ լսած եմ որ՝ վերջապէս համոզուեցայ թէ սոցա մօտ Հայը է որպէս մի Հօթինթօթ կամ Զինացի։ Շատեր՝տեսածեմ որք՝ հեռուէն զարմանօք իրարու կը ցցնեն, իբր նոր օրինակ բան մը, չտեսնուած, չը լսուած իրողութիւն մը, և աւելի մօտ կուգան տեսնելու համար թէ ինչպէս մարդիկ են Հայ ըսուածները ։

Իսկ մաս մի անձինք ալ որք քիչ շատ ծանօթութիւն ունին Հայոց վրայ, զարմանօք և ցաւակցութեամբ կը խօսին, սոքա կը հարցնեն թէ՝ ինչո՞ւ բարձրագոյն կարգի դպրոցներ չունին Հայք, ինչո՞ւ ժողովուրդեան մէջ ընդհանրացած չէ դաստիարակութիւնը։ ինչո՞ւ, ինչպէս ամեն ազգ իրեն համար, նոյնպէս նաև Հայք իրենց մասնաւոր յառաջդիմութեան համար չեն աշխատիր և կսպասեն որ Եւրոպացին գայ իրենց ձեռքէն բռնելով, քալեցնէ, երբ մէկ կողմէն փափաք կը յայտնեն Եւրոպայի լուսաւորութիւնը իրենց մէջ ևս տարածելու, ինչո՞ւ ուրեմն չեն գար և ուսանիր ։ Մենք Եւրոպացիքս ծանօթ ենք Հայոց գրականութեան, պատմութեան և կեանքին, բայց անծանօթ չենք Հրէից, Հունգարացւոց, Սերպիացւոց և ուրիշ փոքր ազգերու, և այս ոչ թէ մեր այլ նոյն իսկ այդ ազգաց իրենց աշխատութեամբն է որ իւրեանց գրեթէ բոլոր գրքերը թարգմանուած են և հարիւրաւոր անձինք միշտ մեզ հետ յարաբերութեան մէջ են, մեր դպրոցներն ու համալսարանները բաց են լուսաւորութեան փափաքող ամեն ազգաց համար ալ, ի՞նչ ընենք մենք երբոր, Հայք իրենք չեն գար ։

Որո՞ւ համար դասախօսենք Հայոց վրայ երբոր մասնաւորապէս ընաւ Հայ ունկընդիր չունենանք, որո՞ւ համար և ի՞նչպէս կարենանք ուսումնասիրել նաև Հայոց գրրականութիւն ու կացութիւնը երբ ոչ գործածելու առիթ ունինք զայն և ոչ Ջեր Հայոց կողմէն մէկի ցցնող կայ թէ, այս է մեր ունեցածը մեր պատմութիւնը, մեր ազգաց չարքերուն մէջ խաղացած դերը են. են. ։ Այս վերջին հարցմունքները մասնաւորապէս չորս գիտնական վարժապետներ շատ կրկնած են մեզ, որոնց մին Քիւսնախթին սէմինարին գրականութեան ուսուցիչն է, և ասկէց ամսոյ մը չափ յառաջ Միւնխէն գացած լինելով այն տեղի համալսարանին փրօֆէսօր Պ. Հիօֆլէրի մի քանի ծանօթութիւն առած է մեզ վրայ ։ Այդ Պ. Հիօֆլէրը Հայոց բանաստեղծութիւնքը կարդալու, զՀայս ճանչնալու այնչափ եռանդ և փափաք կը յայտնէ որ մեր վարժապետը խօսք կուտայ իրեն Հայկական բանաստեղծութեանց հաւաքածոյք մը հըրատարակել Գերմաներէն ։ Բայց թէ ո՞վ պիտի թարգմանէ զանոնք և ի՞նչպէս . . . ։

Մեր վարժապետը Քիւսնախթի Հայերս կտրիպէ որ թարգմանենք, իսկ ինքը ամենայն սիրով յանձնառու է զանոնք Գերմաներէն տաղաչափութեան վերածել (վասն զի սա երևելի բանաստեղծ է), սակայն Քիւսնախթի ուսանողք եթէ ժամանակ գտնեն աւելի պիտի աշխատին գրել Հայոց համար իրենց տեսածները քան թէ Եւրոպացւոց համար Հայոց մասին, զի այս տեղ գրեթէ մարդուս աչքերը կը կապեն և «քալէ՛» կըսեն, օրը ամեն օր, ինը դաս կուտան, և վարժապետը իւր հարցման չը պատասխանող աշակերտին բարի եկարը կը կպցնէ ։ Գալով Հայ ուսանողաց, մինչև վեց ամիս հիւր էին, իսկ այնուհետև վարժապետին ամենաքաղաքավար յանդիմանութիւնն ալ՝ «փալախան» կարծէ, մանաւանդ թէ այսպիսի ամենարնտիր և պատուական վարժապետներու դասին անհնազութիւն ընելն ալ անկարելի է։ Ըսել է թէ Պ. Հիօֆլէրի երազին մէջ պիտի կենայ կարդալ Հայոց բանաստեղծութիւնքը, չմոռնամ ըսել նաև թէ պլպուլն Աւարայրի, հիմիկ լռենք, օրհնեալ որ սիրեն զՀայաստան, ճան կիւլիւմ և այլ երգեր և բանաստեղծութիւնք թարգմանելը պարդևաբաշխութիւն հանդիսին ճառ գրելուն շատ ը նմանիր, ապա թէ ոչ թէ Հայկական

գրականութիւնը և թէ հեղինակը կսպանենք վերջը ։

Բաց ի ուրիշ Եւրոպական քաղաքներէն Ցիւրիխի մէջ առ նուազն 100 Հունգարացիք կան, 10ի չափ ալ ուսանողք, 50էն աւելի Սերպերցիք, նոյչափ մ՚ալ Հրէայք, 10—15 Ցոյն, 13 Վրացի. 150ի չափ Ռուսեր են. Սոյն ազգաց ուսանողք աւելի (մասամբ) բազմաթիւ են Եւրոպայի ուրիշ քաղաքներում, իսկ բոլոր Հայ ուսանողաց թիւը, Ցիւրիխ, Ժընէվ, Բարիզ, Լօզան, Պէրլին, Միւնիխէն, Հայտէլպէրկ և Վիէննա հազիւ 60ի կը հասնի, ուրիշ քաղաքաց մէջ գրեթէ չկան Հայ ուսանողք ։ Այդ վերոյիշեալ ազգաց քանակութիւնը մեր քանակութեան հետ բաղդատելով, և անոնց յԵւրոպա գտնուող ուսանողաց թիւը համեմատութեան դնելով պիտի գտնենք որ այժմ յԵւրոպայում առ նուազն 1000 Հայ ուսանողք պէտք էին գտնուիլ, բայց ո՞րչափ ցաւալի է տեսնել 1000ի փոխանակ՝ 60, կամ ենթադրելով որ դեռ իմ չ'գիտցած տեղերս ալ գտնուին Հայք, 100 միայն կը գտնուին ։

Ո՞րտ ուսկէ՞ց պիտի գան այդ 1000 ուսանողք և ինչո՞ւ չեն գար ։ Կեանքի ամեն պարագայները 'ի նկատի առնելէն յետոյ կրնամ հաստատել որ անպատճառ պէտք էր և է որ 1000էն աւելի Հայք գտնուէին յԵւրոպա ուսում առնելու ։ Այս 1000ին 300ը Ռուսա-Հայոց բաժինն է և Միացածը Տաճկաստանցւոցս ։ Այժմ նախ տեսնենք թէ Ռուսս Հայք ունի՞ն 300 ուսանող, այս հարցման կարծեմ կրնամ այո պատասխանել, վասն զի իրաւ է որ նոքա սակաւաթիւ են 'ի Գերմանիա կամ մի քանիքն ալ Գաղղիա, բայց արդէն Ռուսաստանի համալսարանները բաց են նոցա համար և մանաւանդ Մոսկուա ու Փեդրպուրկ մեծ թուական մեծկակ թիւ մը կը կազմեն, որոնց թիւը ստոյգ չգիտեմ, գուցէ 100 լինի կամ 300էն ալ աւելի ։ Թէ այդ Ռուսաստանի ուսանողք ինչ օգուտ բերած են և կը բերեն ազգին, կը թողում անոնց քննել զայն, որոնք աւելի 'ի մօտոյ ծանօթ են, այսու ամենայնիւ Թորգոմի անմահ Հայ զաւակները կարծեմ Տաճկաստանցւոցս ալ անծանօթ չեն ։

Գանք մեր 700ին ։ Բնակչաց համեմատութեամբ այս 700էն 500ը՝ Տաճկաստանցի Հայոցս բաժինն է գրեթէ ։ Բայց այսօր, երթալ գաւառացի հարուստ Զօրապանի մը «տղաս Եւրոպա խրկէ՝ ուսում առնելու» ըսելը, յայտնի է թէ 'ի զուր յոգնութիւն մ՚է, զի այդ տխուր մեծագոյն մասը դեռ ընաւ հոգ չ'են տանիր իրենց որդւոց. թէպէտև յանցանքը բոլորովին նոցա վրայ ալ բեռցնելն անիրաւութիւն է, զի անոնց խրատ տուող չկայ, ուրեմն չատ ու չատ կը կարօտին գոնէ կարդալ և գրել ուսուցանելու, մի մասը՝ ալ ներեան վարժարաններու մէջ հազիւ աչքը կը բանայ միայն քիչմը գրել և տաճկաց թուանշանները ուսուցանելու իր որդւոյն, իսկ մի խիստ փոքրիկ մասն ալ կը խրկէ ի Պօլիս ո՛ւր 2—3 տարի ուղ. բան, սև. քանին սորուելէն ետքը կը տանի հայրենիք փառաւոր հարսանիք մը ընելու. 16—17 տարեկան տղան կարգելով 13—14 տարեկան աղջկան հետ, հետաքրքիր անձինք կրնան օրինակներով հաստատել այս բանս ։

Կը մնայ Պօլիսը, ո՛ւր դաստիարակութիւնը քիչ չատ կանոնաւոր ուղղութիւն մ՚առած է և յայտնի է բոլոր տաճկահայոց ։ Պօլիս, ո՛ւր բաւական ուսեալ և եռանդուն երիտասարդութիւն մը կայ, ո՛ւր լրագիր, թատրոն, դպրոց, լսարան, խօսարան և այլ ազգային հաստատութիւնք կան, ո՛ւր բանմը գրել ուզողը խակո՛յն Եւրոպան մէջ կը նետէ, «հոգ չէ որ զայն տեսած չլինի, բաւական է որ իր պաշտպանները խնդրայն կրնայ իրր փաստ յառաջ բերել, և ըսել թէ Եւրոպա այսպէս կընեն» ։ Պօլիսը կըսեմ, ո՛ւր ազգասիրութիւնը ամեն մարդոց շրթանց եղած է և Եւրոպական լուսաւորութեան ջերմեռանդ սիրահարն է, Պօլսին վրայ կը մնայ լրացնել այդ 500 ուսանողաց թիւը ։ Սակայն ինչո՞ւ արդեօք նոքա ևս չեն խրկեր իրենց որդիքը ։

Մեր Ռուսահայք կը կարծեն թէ գոնէ փարիզ 100էն աւելի Պօլսեցիք կան ուսանող, արդեօք ստո՞յգ է այս կարծիքը, ես չեմ կրնար հաւատալ ։ Պօլսոյ մէջ «չէլէպի» ներ և ամիր սիրահարներ չատ ունինք, կարծեմ չէ՞ որ՝ գոնէ՛ այդ չէլէպիները իսկ անտարբեր կը գտնուին յԵւրոպա գալու որպէս զի «չէլէպի» դառնան ։

Քանաքները անշուշտ կարողութիւն չունին խրկելու իրենց որդիքը, բայց առ նուազն 200 էն աւելի կրնանք կարողութեան տէր մարդիկ գտնել՝ որ ոչ թէ միայն իրենց որդիքը կարող են խրկել, այլ և անոնց հետ աղքատիկ տղու մ՚ալ օգնել որպէս զի թէ՛ իրենց՝ թէ՛ մասնաւոր աղքատի մը և թէ՛ ազգին բարիք մ՚ըրած ըլլան, անշուշտ երբ այդ բարձր կարգի 200ը փութան հոգ տանիլ խրկելու իրենց որդիքը, այն ատեն առոնցմէ նուազ կարողութեան տէր ուրիշ 200 մ՚ալ ամէն ջանք 'ի գործ կը դնեն նմանելու իրենցմէ աւելի մեծին. ինչպէս որ՝ ուրիշ մօտաններու մէջ ո՛չ թէ միայն կը նմանին այլ և կը ցուցնեն թէ կը գերազանցեն իսկ ։ Բայց ափսո՜ս որ դարձեալ կարճատեսութիւնը, անօգուտ փառասիրութիւնն ու տգիտութիւնը չը թողլ տար զայս ընել, և ապրելու, պատիւ, համբաւ, սնոտի վաստկելու կարծես միմիակ միջոց մը միացած է և ամենայնիմար գաղափար մը ընդհանրապէս մեր երիտասարդութեան չատերուն միտքն ու սիրտը գրաւած է, այդ ալ է Դուռը պաշտօն ըստանալ էֆէնտի ըլլալ ։ . . . Ինչպէս որ է տիրող ազգին երիտասարդութիւնը որոյ պատճառաւ արհեստ և գիտութիւն դեռ ևս խաւարի մէջ է և որոյ մասին երեւելի ուխարհագիր մը հետևեալը կըսէ ։ Սա «Բրօֆէսէօր Դանիէլ ի Հալլէ» փոքր Ասիոյ վրայ խօսած ատեն, անոր նախկին պատմական փառաւոր վիճակը նկարագրելէն յետոյ կը յաւելու. «1400 ին Թուրքերը ամբողջ փոքր Ասիան գրաւեցին և ցարդ անոնց իշխանութեան տակն է, ո՛ւր կըբնակին այժմ Տաճիկք, Թիւրքմէնք, Հայք, Ցոյնք և այլ ազգեր—բայց երբեմն հոյակապ քաղաքներով պճնեալ այդ թերակղզին, երկրիս ամենագեղեցիկ մէկ մասն այսօր ողորմելի թշուառութեան և բոլորովին վայրենացեալ վիճակի մը մէջ կը գտնուի ։ Ամէն կողմ հին քաղաքներու աւերակք կը տեսնուին, որոնց փառահեղ բեկորներուն հետ այժմեան բնակչաց կեղտոտ, ցեխոտ և ողորմելի խրճիթները խառնուելով, կարծես կենդանեաց փոխանակներու որջեր դարցած են և ամեն բաներ կըսեն թէ. «եղա՛ծ էր, կար և մարեցաւ»։

Կարծեմ աւելորդ է հարցնել թէ՝ ի՞նչ ունին Եւրոպա գալով, որպէս զի միանգամայն ազգին ալ օգտակար լինին, վասն զի բժշկութիւն, ճարտարապետութիւն, փաստաբանութիւն ևն. այսպիսի գիտութիւնք կամ արհեստներ սորւելով յայտնի է թէ իրենց համար խիստ լաւ ապագայ կրնան պատրաստել, բայց չ'մոռնալով միանգամայն թէ վաճառականութիւնը այդ կարգին համար լաւագոյններէն մէկն է ։ Կարելի՞ է արդեօք ըսել թէ գոքա բոլորովին զատ արհեստ մը ուսած ըլլալով, ազգային գործոց կամ յառաջադիմութեան մասին անտարբեր անձինք կը լինին, ո՛չ, քանի՛ որ՝ իրենց վերադարձին պիտի մտնեն ա՛յն շրջանին մէջ մեծաւ մասամբ, քանի՛ որ իրենց յարաբերութիւնքը ընդհանրապէս Հայոց հետ պիտի լինի, ես կրնամ վստահիլ միշտ որ՝ առաւել ևս օգտակար կրնան լինիլ ազգին ինչպէս որ չատ մը օրինակներ ալ ունինք այդ մասին ։ Իսկ իրենց համար բարւոք ապագայ մը ունենալէն զատ՝ ազգին ևս առաւել ծառայութիւն մատուցանելու համար երկու պատուաւորագոյն ասպարէզ կայ, որ՝ թէպէտ այսօր այդ երկու ասպարէզներուն վրայ ամէն ոք արհամարհանօք կը նայի մեր մէջ բայց թէ՛ ժամանակը, թէ՛ իրենց ուսմանքն առաջած աւելի բարձր կարողութիւնքը և թէ նոյն իսկ այդ կոչման վսեմութիւնն ու փափկութիւնը՝ պիտի կրնայ սիրելի ընել ամենեցուն, այդ ասպարէզքն են վարժապետութիւն և երկրագործութիւն ։ Այո՛, գուցէ՛ չատեր, մանաւանդ փափկասուն. Ա. Բ. Գ. . . իկ պէյեր և էֆէնտիներ ծիծաղին այս առաջարկութեանս վրայ, բայց կարծեմ նոյն իսկ ծիծաղողները իրենց մասնաւոր վարժապետներն ունեցած են և ունին, զորս պատիւ կը համարին իրենց, և այդ վարժապետք այո՛ կրնան միշտ բարեկեցիկ լինել, եթէ տղէս ժողովրդեան մի խոլ փափաքանացն հաճելի լինելու համար, պաղ արեամբ չնային իրենց պաշտօնին վրայ, եթէ իրենց մէջ հաստատ համոզում պահեն որ՝ չատ մը կարծեցեալ էֆէնտիներ իրենց լաւէն իսկ հազիւ կրնան լինել ։ Վարժապետութեան և դպրոցներու վրայ ցարդ կարծեմ հատորներ գրուեցան, սակայն դեռ միշտ լաց կը լսենք ամէն կողմէն թէ վարժապետ չունինք, դպրոց չունինք ։

Այս լացը կամ տրտունջը անպատճառ պիտի չարունակէ տակաւին, քանի որ չենք տեսներ և չենք սորուիր թէ ի՞նչպէս են Եւրոպացւոց դպրոցները, ի՞նչպէս կուսուցանեն այն տեղ ։ Ժողովրդական դաստիարակութիւնը բարուքելու և յառաջ տանելու համար վարժապետներ պէտք են, իսկ վարժապետութիւնը սորվելու համար Գերմանիա ուր չէ՛ թէ սոսկ ուսումնառած մարդը այլ մանկավարժական սէմինարներն ելնող, և դպրոցը, վարժապետութիւնը, մեթոտը լաւ ուսնող անձն է ժողովրդեան զաւկին դաստիարակը, ուր դպրոցը աստիճաններու բաժնուած է և ժողովուրդը սովորեալ է իր մանչ թէ աղջիկ զաւակը անպատճառ խրկել ուսանելու ընդհանուր դաստիարակութեան սկզբունքը, 'ի հակիրճ բան վարժապետ լինելու համար Սէմինար ըսուած տաճարին շրջանը լրացնելու է, և Սէմինարի լաւագոյնն ու ամենակատարեալն ալ է 'ի Գերմանիա և 'ի Զուիցեր ։ Իրաւ է որ՝ Սէմինարը ընդհանուր ժողովրդական ուսուցիչ պատրաստելուն համար բարձր գիտութիւնք չ'աւանդէր, բայց Սէմինարի աշակերտ մը դեռ կրնայ համալսարան երթալ, լսել և ուզած բարձրագոյն ուսումները սորվիլ ։

Խոստանալով այս նիւթիս վրայ ուրիշ անգամ աւելի ընդարձակ գրել, այժմ միայն փոքրիկ օրինակ մը տամ ձեզ, բա՛րեկամ ։

Գրեթէ երեք տարիի չափ Ազգ. վարժարանաց մէջ ուսուցչութեան պաշտօն վարելով բաւական փորձեր առած եմ և մեզ մօտ դժուարին և բարձրագոյն ուսում կարծուածը այժմ կը տեսնեմ որ՝ թէ՛ ամենադիւրինն է և թէ՛ ամենադիւրինը ։

Զ'գիտնալն ամօթ չ'է կ'ըսեն, չ'ուսանիլն է ամօթ ։ Ինչպէս որ տեսած և ուսած էի, նոյնպէս կ'ուսուցանէի, բայց եկաւ ատեն մը որ՝ ըսի թէ «բազմապատկութեան աղիւսակը ամենադժուարինն է, վասն զի աշակերտք չ'են կրնար գոց ընել կամ չուտ ուսնիլ» . բայց աշխատութիւնն ու միջոցը զայն ա՛յնպէս դիւրացուցած է ատ որ՝ աշակերտը ամենադիւրին կերպով և չուտ կը սորվի ։

Կը յիշեմ նաև որ՝ օր մը Ամեն. Ս. Հայրիկը համբաւաւոր վարժապետի մը կը հարցնէր թէ «այս ինչ և այս ինչ գիտութիւնքը չատ, չուտ և լաւ ուսուցանելու եղանակ մը չէ՞ք կրնար դտնել» ։ Այդ հարցման կրնամ ես այսօր վստահութեամբ պատասխանել որ՝ վերստին գտնելու աշխատիլն աւելորդ է, արդէն այստեղ չատոնց գտնուած ու մշակուած են ամեն տեսակ մեթոտներ կամ եղանակներ, միայն թէ եկող և ուսանող լինէր ։

Մեր խօսքին դառնանք ։ Ես կրնամ վստահ լինիլ որ՝ վարժապետութիւնը, որոյ վրայ արհամարհանօք կը նային, կըրնայ փափաքելի լինել մեր այդ ազգայնոց ։ Սակայն իրենք չեն պէջանիր եղեր . ո՞րչափ պէջանողներ ունինք ։ Ի՞նչ ընենք ուրեմն, այդ պէջանողներուն համար հարուստներու մասնաւոր օգնութիւնը խնդրենք-ո՛չ, այդ ընելու իրաւունք չ'ունինք, պարտք ալ չ'ունինք, թո՛ղ բարեգործութիւնը, ազգի համար աշխատութիւնը՝ հրաւէր չը պահանջէ, դորա համար բարեխօսութիւն բռնութիւն ըսել է «Ալլահտան քի եօզ. տուր բէյզամըյէր նէյլէսին» ։ Այդ պահանջը մենք ուրիշ մարմինէ մը ընելու իրաւունք ունինք, որ՝ պարտաւոր է, այդ մարմինն է նոյն իսկ Ազգ. վարչութիւնը, վասն զի այնպէս կընեն ուրիշ ազգեր, այսպէս կընեն Զուիցերացիք, այսինքն վարժապետ պատրաստաւորելն (եթէ անկարող է) նիւթական միջոցը կը դիւրացնեն, բայց ձգենք այս ազգը որ «տղուս ապրուստը տո՛ւր, վարժապետութիւն սորվի, վերջը տասկ չահի» ըսելը յիմարութիւն կը նկատէ, թողունք Զուիցերացին որ՝ ընդունած է իր զաւկին դաստիարակութեան համար վճարելու անպատճառ պարտաւոր լինելը, և ուրիշներն առնենք. զոր օրինակ, Հունգարացիք, Սերպիացիք, Ռուսերը և նոյն իսկ Գաղղիացիք ազգին սատակով տղայք կը խրկեն մանկավարժութիւն ուսնելու ։ Պէտք չէ՞ ուրեմն մենք ալ հետևինք այդ ազգաց, մանաւանդ թէ յանուն դաստիարակութեան սատակ վճարելը դեռ մեր ժողովրդեան համար անհասկանալի է ։ Դաստիարակութեան խնդիրը ուրիշ ազգաց մէջ վերին ժողովներու առաջին եղած է, — վարչութիւնք ամեն միջոց 'ի գործ կը դնեն յառաջ տանելու զայն ։

Մեր վերին ժողովը՝ յայտնի է թէ առեն չունի այս տեսակ վերջնորդական խնդիրներով զբաղելու, բայց ուրիշ ժողով մը չէ՞ր կրնար և պարտաւոր չէ՞ր արդեօք ուշադրութեան առնուլ զայս . Ուսումնական խորհուրդը, ըսել կուզեմ, եթէ դժբաղդաբար նա ալ ճնշման տակ չէ . . . ։

Բայց ինչ ընէր նա, քանի՞ն ստա՞կ տար որ՝ տղայք Գերմանիա դան վարժապետութիւն սորուին—ո՛չ, այլ ցարդ դպրոցները պէտք էր բարեկարգել, որպէս զի ամեն բան «պլան քէնտինէ» չերթար, իսկ այսուհետև այո՛, պարտաւոր է ո՛չ թէ սատակ տալու, այլ ես կը կարծեմ թէ իր Հայոց Ազգ. լուսաւորութեան պաշտօնեայն դոնէ իր խնդրոց կարգն անցնելու այս խնդիրը, և եթէ այդչափն ընէ անշուշտ կըրնայ յաջողիլ նաև օր մը միջոցները հայթայթել և յարգինա անել. այս նիւթիս վրայ Պ. Միանսարեան իր քնար հայկականին վերջը բաւական տեղեկութիւններ տուած է ։

Գալով երկրորդ ասպարէզին, այսինքն երկրագործութեան, ինձ կը թուի թէ աւելորդ է առաջարկել Պօլսոյ փափկասուն Հայ հարուստներուն, վասն զի չեմ յուսար թէ նոքա երկրագործութիւն ուսնելով Թողուն Վոսփորի գեղապաճոյճ ափունքըն ու երթան Եփրատայ, Արաքսի և այլոց խոպանացեալ դաշտերէն ոսկի հաւաքելու, թէպէտև կրնան այդ ուսմամբ Հայաստանի արդաւանդ երկրին նոր կեանք տալ և որով գուցէ հազարաւոր Հայոց թափառական պանդխտութեանը վերջ մը տալ, բայց յուսա՞նք . . . Այստեղ մեր գաւառացի չօրպաճիները, երանի՜ թէ աչքերնին բանային, զի չատ հողատէրներ ալ կան նոցա մէջ, բայց անմշակ, անպէտ, անխնամ թողլով հողը, որ անշուշտ լաւ ևս կրնայ հարստացնել զիրենք, առակին մէջի կենդանւոյն պէս ստուերին ետևէն կը վազեն, ուրիշ գործ կը փնտռեն, նահապետական կեանքի փոքրիկ արօրէն զատ դեռ ուրիշ մեքենայ չեն ճանչնար, ոսկին կը դիզեն, միայն վրան հրճուելու համար, իսկ տղայքնին թեզօք կը կարդեն 30 հօխայ միս ուզանի մը կամր ոսկոր տուն բերած լինելու համար, և այս օրն է ահա իրենց կենաց ամենաերջանկագոյնն ու փառաւորը ։ Բայց անոնք մեղադրանաց արժանի չեն բաւ իս. զի ո՞վ ըսաւ անոնց, յորդորեց, քարոզեց համոզեց թէ «հաճի աղա, տղադ խրկէ՛ երթայ երկրագործութիւն սորվի, որպէս զի երկիրներդ անմշակ չ'մնայ, անպէտ չը լինի» և հաճի աղան չ'լսեց, ո՞վ պարտաւոր էր քարոզել անոր, այս ալ կարծեմ լրագրաց պարտքն էր, բայց . . . պիտի ընե՞ն . . . ։

Վերջապէս, յԵւրոպայում գտնուած Հայերուս ամենքն ալ չեն արդարացներ մեր անփութութիւնը. ամենքն ալ կ'ենթադրեն որ՝ բազմաթիւ Հայեր կարող են և պարտաւոր են գալ ուսանելու, համոզուած են թէ անշուշտ ընդհանուր պարտաւորութիւն մ՚է յորդորել և քարոզել ազգայնոց պահ մը աշխարհութիւն դարձնելու այս երկրին վրայ ուր յառաջադիմութիւնը շօշափելի է և մեծ յուսով կ'սպասեն որ չուտով առ նուազն իրենց 1000 թիւը պիտի լրանայ ընդ որս և ես եմ փափաքող կատարմանն յուսոյ ։

Թ. Դեւէճեան [illegible]

Յ. Գ. Բարեկա՛մ, բաղդը զիս դատապարտած է ցաւալի լուր մ՚ալ հաղորդել Ձեզ, որ՝ 'ի սուգ համակեց բոլոր Ցիւրիխի Հայ ուսանողքն, այն է Պ. Կարապետ Քէլէշեան Վարատուցի քսան և եօթնամեայ երիտասարդը անկէց ամիս մը առաջ, երկարատև հիւանդութենէ մը ետքը, վերջապէս կնքեց իր մահկանացուն ծաղիկ հասակին մէջ ։

Հանգուցեալը աշխատասէր, աշխատասէր և քաջսիրտ երիտասարդ մ՚էր, որն որ Թէոդոսիոյ Խալիպեան վարժարանը երեք տարիի չափ դաստիարակութիւն ընելով բաւական սատակ դիզած և աստ եկած էր երկու տարին 'ի վեր մեքենականութիւն սորուելու, յաջողակ էր նա իր բոլոր գործոց մէջ, այլ աւա՛ղ որ՝ բաղդը չուտ խլեց զայն 'ի խոր սուգ համակելով իր ծերունի և աղքատիկ ծնողքն ու համայն բարեկամները ։

Նոյն

ԾԱՂԻԿ ՂԱԶԷԹԱ
ԽՄԲԱԳԻՐ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալաթիա Բէնճէմեանց տպարանը
Ն. 41 Իքոփ խանընտա